

Wisselende uitstalling in de vitrinekast:

In het kader van "Het jaar van de Mijnen":

Tentoonstelling van o.a. Bidprentjes verongelukte mijnwerkers, ansichtkaarten, les- en leerboeken OVS en Mijnbouwkunde en rapporten OVS. Uit de verzameling van Arthur Cransveld.

In dit nummer:

Open Monumentendag 2015	1
Ós Völser Plat	1
't Streuengelche van de Rues	2
De oude Maastrichter Weg van Aken naar Maastricht	3
173e Kelmiser Kirmes	3
Verjaardagen (70+)	4
Activiteitenagenda	4

Nummer 72

augustus 2015

Open Monumentendag 2015

De gemeente Vaals neemt ook in 2015 weer deel aan de landelijke Open Monumentendag. Het thema van dit jaar is "Kunst en Ambacht".

In de hal van het gemeentehuis presenteert de groep "Creatief Vaals" hun kunstwerken. Zij geven daar ook de hele dag demonstraties van hun schilderkunst. Bovendien wordt er livemuziek geboden.

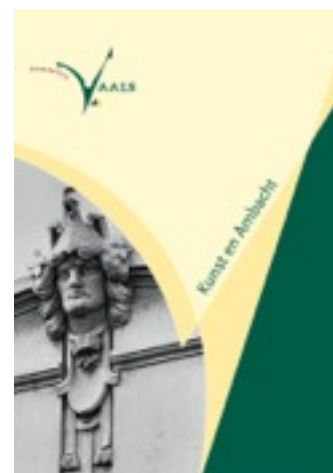
Deelnemende kunstenaars in het gemeentehuis zijn Hailey Huynh, Thijs Post en Louise Kloth. De bekende Vaalser kunstenaar Jan Veer stelt zijn atelier in de Lindenstraat de hele dag open voor bezoekers die in zijn kunstwerken geïnteresseerd zijn. Tevens is de glasblazerij van Geraldino Cardinale geopend. Hier kunnen bezoekers zien hoe artistiek men met alledaags materiaal kan omgaan en bovendien zijn er demonstraties glasblazen. De

Pauluskerk, de Hervormde kerk en de Lutherse kerk met hun rijke versieringen, kunstwerken, orgels en glas-in-lood-ramen zijn sowieso gewoon open.

Voorkant brochure 2015

Vooraf is het aan te bevelen om ons verenigingsgebouw Óp Sankt Tolbert te bezoeken. Hier gaan een drietal kunstenaars niet alleen hun kunstwerken tentoonstellen. Annemie Koenen geeft tevens informatie over het werken met vilt. Bernie Peters-Soetens legt uit welke uitdaging het vervaardigen van mozaïeken is. Ger Peters demonstreert in ons verenigingsgebouw hoe glas-in-lood wordt vervaardigd. Dus is er een zeer gevarieerd programma van heel verschillende ambachtelijke kunstwerken en kunstenaars die u op een speciale monumentendag-wandelroute door het centrum van Vaals kunt zien en beleven.

Binnenkort verschijnt er ook

weer een brochure met informatieve teksten over de kunstenaars en de verschillende monumenten langs de route. De Open Monumentendag vindt plaats op 12 september van 10 tot 16 uur.

Thomas Richter

Ós Völser Plat

Ne mensch, deeë plat nit moelle kaan,
Dat is énge eeresch bedreufde Maan
Heeë wees nuus va jemühtliesch heet
Nit, wie ós Veulleksje schprischt en deet,
Nit, wat ut veur énge Rieschdoom hat
Deeë vérschtouche liet in ós Völser plat
Daorum ee loob ós heemét ós shtad
En ee loob ós herliesch Völser Plat

Gerrie Cransveld

't Streuengelche van de Rues

Roskapellchen

't Streuengelche van de Rues
Als kleine puk ben ik een paar maal aan de hand van mijn pa met de tram naar de 'Rueskermes' in Aken gegaan. Mijn vader vertelde mij niet waar wij eigenlijk naartoe gingen en de eerste keer was ik dan ook stomverbaasd. Er stonden een paar kleine kermisattracties, dat was niets bijzonders. Maar dan was er die mooie pop, verkleedt als engeltje, die hoog in de lucht via gespannen kabels tussen de huizen over de breedte van de straat heen en weer bewoog. 't Streuengelche!

Het engeltje droeg een schaal met snoepjes en in het midden van straat aangekomen maakte het een zodanige beweging dat het snoepgoed naar beneden viel. Dit tot grote vreugde van de kinderen op straat. Daarna werd het engeltje via kabels tot aan de gevel van het huis getrokken, het schaalje werd vanuit een bovenraam opnieuw gevuld en het engeltje begaf zich weer naar het midden van de straat om snoepjes naar beneden te gooien. En zo ging dit een poos door. Na enige aarzeling en een aansporing van pa begaf ik mij ook onder de snoep rapende kinderen. In de jaren vijftig van de vorige eeuw waren kinderen nog blij met een handvol snoepjes.

'Open Rues', de Akense Rosstrasse ligt achter de St. Jakobskerk. Niet ver van Vaals dus. Hier bevindt zich ook het prachtige 'Roskapellchen' uit het jaar 1759 met een Maria-altaar. Deze kapel vervangt een ouder afgebroken zogenaamd 'Hilligenhäuschen' met Mariabeeld. De 'Rueskermes' en het 'Streuengelchenfest' is het oudste straatfeest van Aken. Dit feest heb ik na mijn kindertijd niet meer bezocht, ansichtkaart uit privéarchief Victor Voncken totdat ik in 2005 er achter kwam dat men het 300 jarig jubileum vierde! Dit kon ik niet voorbij laten gaan. Er bestaat een vereniging die het feest jaarlijks organiseert: de 'Verein Streuengelche van de Rues'. Tijdens dit jubileum was er een optocht, kermis, muziek, gerstenat en braadworst en natuurlijk het strooi-engeltje. Het was heel gezellig. Parrallel aan de engeltjespop wordt ook elk jaar een meisje tot 'Streuengelche' gekozen, dat eveneens snoepgoed uitdeelt. Dit was in mijn kindertijd ook al zo. Maar dat herinner ik mij niet meer. De kleine meisjes moeten tussen 4 en 6 jaar oud zijn en een binding met het 'Ruesveddel' hebben om zich kandidaat te stellen als 'Streuengelchen'. Tijdens de kermis was er vroeger ook een processie.

Tegenwoordig wordt voor het kapelletje een mis gehouden. Ook dit jaar vond voor de 310e keer van 4 tot 6 juli de traditionele kermis plaats. Door loting werd de vijfjarige Julia Katharina Sawicki het gelukkige nieuwe 'Streuengelche'. Zelf was ik niet op de kermis, maar ik zal beslist nog een keertje gaan. Meer informatie onder: www.streuengelche.de

Tot slot nog een gedichtje van Hein Janssen in het Öcher Platt:

Än vör et Kapellche, noh au Öcher Aat,
Do weäd dann et Streuengelche opjemaht.
Dat schweävt dörchjen Luuet derhen än derher,
Wahrhaftig, äls ov et labendig wör!
Dann streut et erav op de Prozessiun
Sing Blomme wahl vör osen Herrjotts Thruen;
Mär spieder, wenn de Prozessiuen trock en,
Da jöhnt alle Kenk uus Oche derhen!
Da streut dann dat adigste Engelche brav
Karmellcher än Klömpcher va bovven erav.

Victor Voncken

De oude Maastrichter Weg van Aken naar Maastricht

We gaan terug in de tijd en lopen van Aken naar Maastricht. Lopen?? Ja, er zijn geen auto's, geen OV, wel zijn er paarden en karren en: de benenwagen! De verbinding tussen Aken en Maastricht is heel oud. Het verloop van deze weg vindt zijn oorsprong in een oude Romeinse weg. Ook in de Karolingische tijd was deze weg heel belangrijk. Zelfs Einhard (770-840) spreekt over deze weg in zijn verslag over de overbrenging van relikwieën vanuit Rome naar Seligenstadt. Ook in een groot aantal Regesta en reisbeschrijvingen wordt de weg genoemd.

Keizer Otto I reisde in januari 966 van Aken naar Maastricht. Hl. Bernhardus van Clairvaux trok in 1147 predikend en wonderen verrichtend door het Rijnland en ging van Keulen via Aken naar Maastricht. Ook het krijgsgewoel is niet aan deze weg voorbij gegaan. In 1214 enkele maanden voor de grote slag bij Bouvines staan de legers in onze contreien tegenover elkaar. Otto IV onderneemt van Aken uit acties op Maastricht en Roermond. Keizer Karel IV reisde in 1357 komend van Metz via Trier en Aken naar Maastricht.

Ook staat de weg in het Itinerarium de Brugis als pelgrimsroute "via XXVIII" aangeduid.

Zelfs nu nog is het verloop in Aken te volgen aan de hand van straatnamen, uit oude plattegronden en kadasterkaarten. Uitgaand van de termen aan de Fischmarkt leidde de weg via Rennbahn, Trichtergasse, Beguinenstraße, de oude Maastrichterstraße naar de Königshügel. Door de in de 13e eeuw begonnen vestingwerken wordt de Beguinenstraße dan een doodlopende weg en de weg naar Maastricht voert dan van de Trichtergasse, de Königstraße en het Königstor de stad uit via de Melatenerstraße. Een oude stadskaart (midden 17e eeuw) noemt deze plaats "das Bäumchen". Niet ver daar vandaan in zuidelijke richting is "das Gericht". Ook op de oudste kaart van het Akense Rijk, uit het jaar 1569, staat deze weg getekend en op de Galgenberg voor het Königstor zijn de galgen en het rad zichtbaar. De verdere richting is gemarkeerd door het onderkomen voor de melaatsen (Leproserie) en de Gasthuismolen.

Tot aan dit punt, dat wil zeggen tot aan de Duits-Nederlandse grens, staat de weg aangegeven als "alte Straße". Tussen Lemiers en Orsbach heet de weg dan weer "der alte Maastrichterweg". Het traject loopt dan rechts aan Vijlen en Hilleslagen voorbij tot aan

Partij, springt dan in Gulpen over de Gulp en trekt rechts van Ingber, Scheulder verder naar IJzeren en Bemelen, om via Wyck door de Akener- of Koningspoort Maastricht binnen te gaan. De weg was van groot belang voor de handel tussen het Akense, Maastricht en het achterland aan de overkant van de Maas. Volgens oude oorkonden was er in Gulpen een tolstation gevestigd en hoewel de Akenaren, door een voorrecht geschonken door Hertog Johan III van Brabant (1295-1355), tolvrijheid hadden in het toenmalige Limburg "machten ihnen doch die Zöllner zu Gülpen und Maastricht bald wieder allerley Hudeleyen daher, bis endlich der Herzog solche aus dem Wege räumte". Als Philipp von Vigneulle en zijn medereizigers op 17 juli 1510 van Maastricht naar Aken trokken, was de straat zo vol van pelgrims, dat Philipps en zijn vrienden eerst tegen de avond de Königshügel bereikten en de stad zagen.

Jan Francotte

(vrij naar: Maria Kranzhoff, Aachen als Mittelpunkt bedeutender Straßenzüge zwischen Rhein, Maas und Mosel in Mittelalter und Neuzeit)

Hl. Bernhardus van Clairvaux

173e Kelmiser Kirmes

In het Belgische Kelmis vindt van 11 t/m 15 september de grote kermis plaats. Op het Galmeiplatz en de Schützenstrasse gaan de carroussels weer draaien tijdens dit gezellige Oost-Belgische volksfeest. De traditie van deze kermis begon 173 jaar geleden als kermis vooral voor de werklieden van het mijnbouwbedrijf "Vieille Montagne". In 2015 worden meer dan 50 kermisreizigers verwacht. Op vrijdagavond (11 september) worden de

kermisreizigers in het stadhuis ontvangen en wordt er een krans bij het gedenkteken neergelegd. Daarna volgt de feestelijke optocht met de schutters van Kelmis. De attractieve kermis wordt rond 18.30 uur geopend. 's Avonds vanaf 19.00 uur is er livemuziek met de bands Freeway (zaterdag), Pink Pig Killers (zondag) en Timeless (maandag). De familiedag op dinsdag 15 september met gereduceerde prijzen laat de

kermis op een leuke en gezellige manier uitklinken. Voor meer informatie kunt u bellen met dhr. Oliver Luchte: 0032-87639835

Secretariaat:
Heuvel 4
6291 CS Vaals
Nederland

Telefoon: 043-306 42 06
E-mail: sankttolbert@gmail.com

Bezoek onze
website
sankttolbert.nl

Verjaardagen (70+) van Sankt Tolbert-leden

September 2015

1 september	Karl Habets 75 jaar
4 september	Herbert Kuijpers 71 jaar
5 september	Jacob Winkens 78 jaar
8 september	Leonard Delnoye 75 jaar
13 september	Chris Baltus 70 jaar
17 september	John Weijers 74 jaar
22 september	Hans Jussen 83 jaar
23 september	Jean Voncken 75 jaar
27 september	Jan Ek 87 jaar

Leden die vermelding in deze rubriek niet op prijs stellen gelieven dit tijdig door te geven aan het secretariaat.

Allen van harte gefeliciteerd!

Activiteitenagenda

13 juni t/m 4 oktober Expositie D'r Internationale Papa, Galerie de Gau

1 juli t/m 30 september Vaals Amuseert. Een Bourgondische & historische amusewandeling door het Zuid-Limburgse Heuvelland. Meer info: www.vaalsamuseert.nl

16 augustus t/m 20 september Expositie Marina Freude in de Kopermolen Vaals. Gratis entree.

5 en 6 september Feestweekend - Stichting Ondernemers Vaals

12 september Open Monumentendag van 10:00 uur tot 16:00 uur

13 september Designermarkt Vaals van 12:00 uur tot 20:00 uur Kerkstaat, Lindenstraat + het plein bij de Hervormde Kerk

REAGEREN

De nieuwsbrief is een maandelijkse uitgave van heemkundekring Sankt Tolbert.

Wilt u meer weten over de heemkundekring Sankt Tolbert, een bijdrage leveren aan deze nieuwsbrief of heeft u een interessante mededeling, kijk dan op de website www.sankttolbert.nl of mail naar sankttolbert@gmail.com.

De nieuwsbrieven staan ook in pdf-formaat op de website. Deze kunt u downloaden. Tevens kunt u op de site aangeven als u de nieuwsbrief niet meer wilt ontvangen.

